

Multimedya, internet ve siberalem çağımızın sihirli sözcükleri. Meydana gelen teknoloji patlamasına sanallaşma kavramı eşlik ediyor. TIME (Telekomünikasyon, IT, Medya, Elektronik) pazarındaki ürün ve hizmetlerin gerçek dünyadan aldıkları pay gün geçtikçe artıyor. İnsanlar, mekana ve zamana üstün gelmek uğraşındalar. Peri masalları, en azından bu yeni ortamlara katılabilen ve onlara hükmedebilenler için, gerçekleşmiş gibi görünüyor.

Örneğin öğrencilerimin artık benimle yüz yüze konuşmaları gerekli değil. Seminerleri ve diploma çalışmalarını internet üzerinden de “görüşebiliyoruz.” Konferanslarımın tüm kopyaları web’de mevcut. Üstelik, genç öğrencilerim bu durumu son derece doğal karşılıyor. Gözümüzün önünde süregelen değişim, teknolojiyle sağlanan iletişimin giderek daha fazla alanda ve oranda insanların birebir ilişkilerinin yerini alması doğrultusunda. Kendi kuşağım için telefon ne kadar sıradansa, günümüz gençleri için de e-mail, chat ve diğerleri o kadar sıradan. Bugün yeni sayılan teknolojiler yakın gelecekte gündelik yaşantımızı öyle çok etkileyecek ki, onlardan hangi sıklıkla yardım aldığımızın bile farkına varamayacağız.

Kısıtlayıcı gerçeklikten sanal sınırsızlığa

Aslında yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin yarattığı olanaklar, az önce bahsettiğimiz iletişim kolaylıklarının çok ötesinde. İnternet sanal dünyanın yeniden yaratılması için, önceden akıllardan dahi geçmeyen, inanılmaz fırsatlar yarattı. Teknoloji bugüne kadar insan hayatını daha kolaylaştırmak, çeşitli güçlüklerle baş edebilmek için vardı. Oysa artık bizleri kısıtlayıcı gerçeklikten kurtarabilmek amacıyla sanal dünyalara taşıyor.

Chat odalarına katılan bilgisayar kullanıcıları kendi bedenlerinin biyolojik gerçekliklerinden veya çevrelerindeki katı davranış normlarından kaçıp kurtulabilir, bunu yaparken bambaşka bir kimlik kullanabilirler. Aile ve arkadaş çevresinde kendi cinsel yönelimleri hakkında konuşma özgürlüğü olmayan bir genç, sanal ortamda herhangi bir yaptırım korkusu ta-

şımaksızın diğer insanlara açılabilir. Mevcut durum yani gerçek dünya, çerçeve olma özelliğini koruduğu ve siberalemde çıkış zamanla sınırlı olduğu müddetçe, tüm bu gelişmeler endişe verici değil. Sorun, sanal “gezgin” yapay dünyadan gerçeğine dönmek zorunda kalınca, yani yeniden sosyal normların sınırlamalarıyla karşı karşıya kalınca başlıyor.

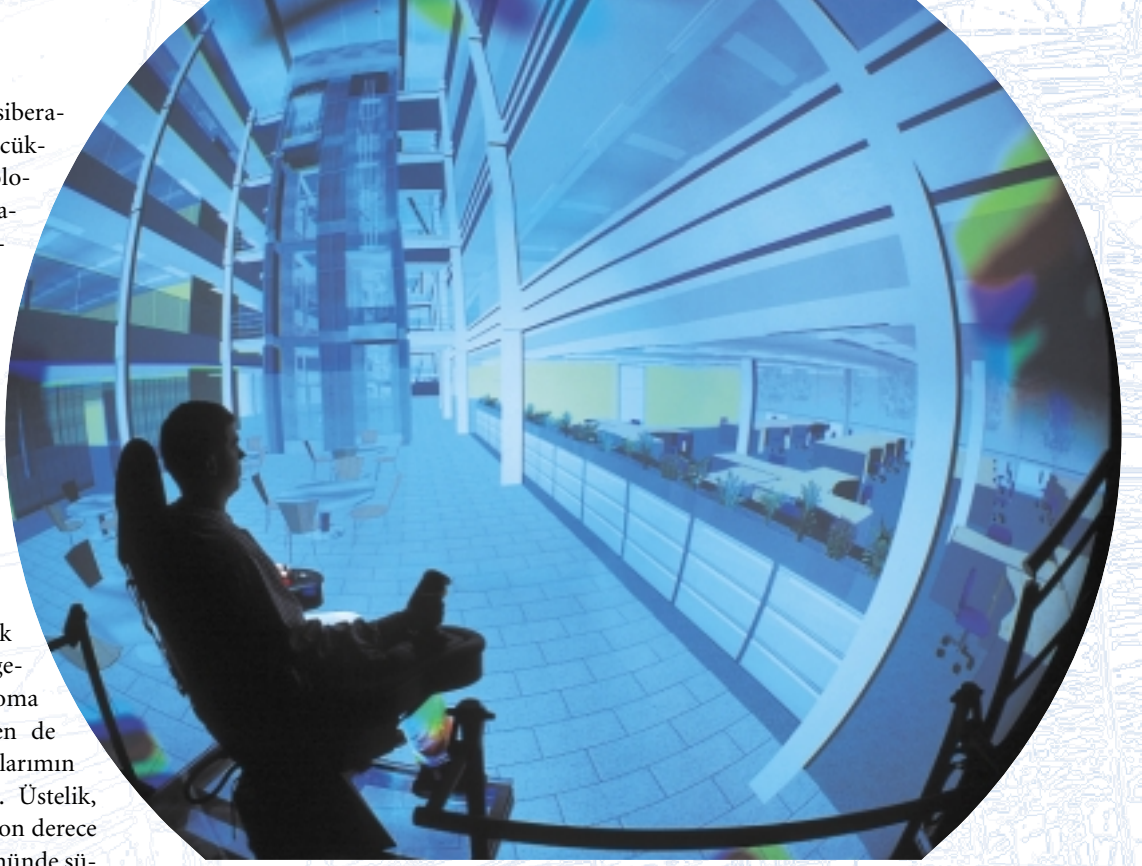
Bu noktada medyada sıklıkla histerik olarak abartılarak anlatılan tehlike iyiden iyiye belirginleşiyor. Çocuklar, video ve bilgisayar oyunları ile fazla zaman geçirdiklerinde bu durum gerçeklik kaybına ve saldırgan davranışlara yol açabiliyor.

Televizyonlardaki saldırganlıkla ilgili

farklı ülkelerde yürütülen araştırma sonuçlarından çevredeki diğer bir dizi etkinin de göz önünde tutulması gerektiğini biliyoruz. Listenin en başında, ailedeki ve gündelik yaşam alanlarındaki şiddet potansiyeli geliyor.

Teknoloji, algılama şekillerini değiştiriyor

Gelinen bu aşamanın ardından sadece dünyanın sanallaşıp sanallaşmadığından daha ziyade bu sanallaşmanın nasıl sonuçlandığı, kimlerden başladığı ve hangi formları aldığı sorgulanmalı. Yeni ortamlar ve kültür teknikleri algılarımızı yeniden şekillendirirken, hayatımızı olduğu

Martin Stengel'in Geleceğe Bakışı

Dünya...

Teknoloji, şimdiye dek yalnızca varoluşumuzu kolaylaştıran bir araç olarak görüldü. Oysa günümüzde teknoloji bizleri çok farklı dünyalara da götürebiliyor. Siberalemdeki iletişim, fırsatlar kadar tehlikeleri de beraberinde getiriyor. Önemli olan dozu doğru belirleyebilmek.

BENİM VIZYONUM

İnsanlık tarihinin en ilginç yüzyılının başındayız. Peki ama yarının dünyası nasıl olacak? CHIP, size her ay bilişim çağının öncü düşünürlerini vizyonları ve ütoplarıyla tanıtıyor.

PROF. MARTIN STENDEL (56)

**Augsburg Üniversitesi
WiSo Fakültesinde
Uygulamalı Psikoloji
profesörü**

**YÖNETTİĞİ
ARAŞTIRMALAR:**
Geleceğin İletişimi,
İnternetin Geleceği

KİTAP YAZARI:
Veri Otobanında Tam Gaz,
Çalışma Psikolojisi

ve Karşı-dünya

kadar gerçeğe olan ilgimizi de fark ettirmeden yönlendiriyor.

Örneğin ekonomi eğitimine yeni başlayan öğrenciler derslerinde Powerpoint programının kullanılmasını son derece normal karşılarken, aynı fakültede onlardan yalnızca iki yaş daha büyük arkadaşları bu durumu yadırgayabiliyor.

Hizmetleri kullananın “o” insan değil, her biri kendine özgü alışkanlık ve gereksinimlere sahip, farklı bireysel yaşamlara sahip ve özel bir sosyal çevrede bulunan “her bir” birey olduğunun farkına varılmalı. Tartışılması gereken, toplum sanallaşılıyor mu sorusu yerine bu sanallaşma nerede gerçekleşiyor, hayatın hangi alanlarında, hangi insanları ilgilendiriyor ve süregelen sanallaşmanın etkisinin ne boyutlarda olduğu...

Teknoloji, algıyı değiştiren yegane etken değil. Onun kullanım alanı ve yöntemi de belirleyici. Siberalemin sunduğu iletişim olanakları doğru oranlarda kulla-

nıldığında daha şimdiden hareket serbestliğimizi muazzam ölçülerde genişletebiliyor. Dostlarıyla sürekli e-posta aracılığıyla haberleşen ve çalışanlarını e-postalarla yönetebileceğine inanan bir insan, insanlar arasındaki birebir iletişimdeki mimik ve jestlerin yerini bilgisayarlardaki çeşitli gülme, kızma, somurtma vb. efektlerin alabileceğini sanıyorlar.

Sıkça ihmal edilen bir noktaya işaret etmek istiyorum. Çünkü bu, daha uygun koşullarda yaşamamız için zorunlu: Teknolojik gelişmelerin insanı doğadan giderek daha fazla bağımsızlaştıracağı öngörülüyor: Ancak diğer yandan insanın doğaya ne kadar uzak olursa, biyofizikal çevreye de etkileyen yeni teknolojilere o kadar bağımlı olacağı düşünülmeli.

Şimdiden tahmin edilebilen yalnızca geleceğin öngörülemezliği

Katıldığım çeşitli araştırmalardan edindiğim tecrübeyi şu sözlerle özetleyebilirim:

Kendisini zorlayan dinamikler nedeniyle ilerleme sürecinin gelecekte izleyeceği yol hakkında, tam tahmin yürütülemeyecektir. Süregelen evrimin, bundan sonraki rotası iki temel soruya bağlı: Kim, hangi hizmetleri istiyor ve kim bunlar için ne kadar ödemeye hazır?

Yeni pazarların borsada uğradığı hezimet, vaat ve beklentilerin potansiyel kullanıcısındaki sınırlı miktarları ödemeye hazır olma gibi ögesel engellere takıldığını sezebilmeyi kolaylaştırıyor. Elbette yeni neslin parmaklarının ucundaki gelişme yolunun geri dönüşü yok. Dijital devrim için “Yollar siz üzerinde ilerlerken şekillenir” sözü geçerli.

Martin Stengel/

Çeviri: Ozan Ali Dönmez, ozand@yahoo.com